Anul XXVII Maiu 1937 Nr. 5

REVISTA TEOLOGICĂ

ORGAN PENTRU ŞTIINŢA ŞI VIAŢA BISERICEASCĂ

Redactor: Prof. GRIGORIE T. MARCU

ÎNVIEREA LUI HRISTOS ŞI ÎNVIEREA ZEILOR

De Diacon GRIGORIE T. MARCU
Profesor la Academia teologică „Andreiană"

Invierea lui Hristos e vatra pe care a crescut edificiul de dimensiuni cosmice şi de durată eternă al Bisericii Lui în lume. Dărâmi această vatră? Edificiul se va nărui dela sine. Paternitatea acestui raţionament îi revine Sf. Apostol Pavel, care scria Corintenilor: „Dacă Hristos n'a înviat, deşartă este atunci predica noastră, deşartă este şi credinţa voastră" (I Cor. 15, 14). Toată predica mântuirii, începând cu Sf. Apostoli şi până'n ceasul de-acum, e în ultimă analiză o predică a morţii şi Invierii Domnului.

Certitudine masivă pentru toţi ceice au aflat odihnă sufletelor lor în Cel mort şi înviat, Invierea Domnului a fost în egală măsură reduta spre care s'au prăvălit cu îndârjire, în valuri dese, atacurile celorce voiau cu orice preţ să desbrace creştinismul de aureola divină pe care i-a potrivit-o pe fruntea-i înaltă cât cerul Ziditorul lui.

Timidă şi insinuantă în începuturile ei — cari urcă până la zarea de lumină a primelor veacuri creştine — negaţia Invierii a atins astăzi stadiul maturităţii ei, închegându-se într'un sistem care merită onoarea de a ne face răgaz să-i denunţăm scăderile.

Eroarea fundamentală a celor cari neagă, în numele ştiinţei, realitatea Invierii, derivă din negaţia supranaturalului. Dar cum credinţa în Invierea Domnului există, ca un fapt care a făcut istorie, despre care ia notă istoria, s'a încercat

să se explice, pe cale naturală, cu mijloacele ce le oferă raţiunea, *cum* s'a născut această credinţă? Desvoltarea la care a ajuns ştiinţa, destul de nouă de altfel, a Istoriei Religiunilor, se părea că ar oferi soluţia ştiinţifică, pe care au căutat-o cu atâta ardoare toate spiritele minore cărora le-a lipsit fie putinţa, fie bunăvoinţa de a se înălţa cu ochii inimii dincolo de lumea supusă controlului simţurilor.

„A trecut vremea când Istoria Religiunilor era o comoară ascunsă în adâncurile unei caverne misterioase, cunoscută de câţiva iniţiaţi", afirmă pe bună dreptate editorul unei concentrate lucrări din domeniul acesta.[1] Astăzi, ştiinţa aceasta a fost trecută, prin lucrări de vulgarizare, în folosinţa publicului mare şi mic; ea alimentează literatura de pamflet, ea a fost îndreptată împotriva temeliilor creştinismului. Intr'adevăr, sub numirea de „metoda istorică religioasă" (Die Religionsgeschichtliche Methode), s'a format în Germania o concepţie, un sistem, o şcoală care susţine că creştinismul este rezultatul desvoltării normale a religiilor cari l-au precedat; cu alte cuvinte, că el a ieşit din amestecul doctrinelor religioase ale vremii în care s'a născut.[2]

Această concepţie, odată închegată, goana după analogii cari să-i confirme ipotezele aventuroase n'a mai cunoscut nici o margine. Caracterul supranatural, dumnezeesc al creştinismului, căpătase o lovitură care, potrivit aşteptărilor tuturor necredincioşilor, trebuia să-i fie fatală.

Consecventă cu metoda ei de investigaţie ştiinţifică, aşanumita „formgeschichtliche Schule", dacă admite istoricitatea lui Isus din Nazaret, explică — pentruca să-i poată nega realitatea — mesianitatea Lui, cu legendele ce s'au format în jurul unei pleiade de zei ai religiunilor de mistere orientale.

Procedeul e cât se poate de simplu. In lumea grecoromană circula legenda lui Perseu, născut din fecioara Danae, pe care o ploaie de aur a lăsat-o însărcinată. Nana consumând o anumită rodie a conceput şi a dat naştere zeului Attis. Tot unei partenogeneze, adică intervenţiei misterioase a unui zeu, înclinau cei vechi să atribue naşterea

---

[1] Joseph Huby — Christus, Manuel d'histoire des religions; Paris, 1928, p. VII.

[2] Cf. F. Iacquier — Mystères païens et Saint Paul; art. in Dict. Apologétique de la Foi Cath. 1926, t. III, col. 964.

oamenilor excepţionali ca Pitagora, Platon şi chiar împăratul Octavian August.[1] Deducţia zace la îndemână: Naşterea Domnului, prin comparaţie, a fost decretată legendă. Să ascultăm explicaţia unui profesor de Istoria creştinismului dela Sorbona: „Se 'nţelege că nu-i vorba în acest caz de imitarea conştientă a unei istorii determinate, ci de influenţa unei anumite ambianţe de credulitate. Acesta-i un fenomen care se'ntâlneşte ades".[2]

Aceeaşi soartă a avut-o şi Invierea Domnului. La fel s'a căutat să se explice şi această minune — şi deci să fie decretată „legendă" — prin moartea şi învierea zeilor. Osiris moare; zeiţa Isis îl caută, învie şi triumfează definitiv. In fiecare an, la începutul lui Noemvrie, credincioşii lui din Roma plângeau moartea zeului lor şi întâmpinau cu-o debordantă bucurie aflarea corpului său. Tot la Roma se celebra la'nceputul primăverii — între 15 şi 27 Martie — învierea zeului frigian Attis, care simboliza renaşterea vegetaţiei.[3] Adonis, Mithras şi Dionisos se aliniază alăturea de cei pomeniţi, ca tot atâţia zei legendari cari ar explica, prin analogie „legenda" Invierii Domnului. „Nu-i sigur dacă dogma Invierii — dupăce a servit atâta vreme creştinismul — n'a devenit pentru el, în zilele noastre, o povară greu de susţinut", afirmă Ch. Guignebert.[4] Cât priveşte modul în care s'ar fi constituit credinţa în Inviere, acelaş istoric e de părere că el nu prezintă nimic surprinzător pentru un istoric al religiunilor: înscenarea legendei Invierii nu se depărtează de categoriile cunoscute lui.[5]

Pe aceeaşi strună cântă toţi adversarii Invierii. Ceeace poate impresiona şi seduce pe cei simpli, e faptul că această negaţie se rosteşte în numele ştiinţei Istoriei Religiunilor, al cărei rost metoda amintită am văzut că-l aşază tocmai în explicarea pe cale naturală a „fenomenului" religios numit creştinism.

---

[1] Cf. Ch. Guignebert — Jésus; Paris, 1933, p. 135.

[2] Idem. loc. cit.

[3] Cf. C. Martindale — La Religion des Romains (în: Huby — Christus, p. 544—546).

[4] Op. cit. p. 663.

[5] Op. cit. p. 662.

In numele ştiinţei, Isus Hristos este degradat la dimensiunile unui rabin proclamat fără voie şi fără ştire Mesia.
In numele ştiinţei, acelaşi Isus hulit e apărat şi aşezat în cinstea în care l-au ţinut veacurile.

Aceeaşi Istorie a Religiunilor, altfel înţeleasă, corect aplicată de savanţi situaţi pe alte poziţii, vine şi-L reabilitează. „Ţelul cercetărilor Istoriei Religiunilor nu stă în nivelarea religiilor, ci în compararea esenţelor proprii ale diverselor religii. O asemenea lucrare ştiinţifică încetează de-a mai fi o primejdie pentru pietatea creştină, devenind o adâncire a ei. Adevărata ştiinţă este tot atât de puţin primejdioasă precum ar fi bunăoară cunoaşterea adevărului". Astfel înţelege rostul Istoriei Religiunilor savantul profesor dela Tübingen Gerhard Kittel,[1] aşa-l înţelegea înainte de el Nathan Söderblom,[2] aşa-l înţelege P. Sf. Arhiereu Irineu Mihălcescu,[3] care a deschis calea acestei ştiinţe la noi.

„Osiris, Attis, Adonis şi toţi ceilalţi sunt figuri mitice pline de ingeniozitate şi de-o superbă frumuseţe cari, e uşor de'nţeles că au fermecat pe oameni... In schimb evanghelia despre Hristos cel răstignit este cu totul lipsită de elementul mitic (völlig unmythisch); ea este o realitate istorică", afirmă G. Kittel.[4]

In vara anului 1931, când trupul neînsufleţit al Arhiepiscopului Nathan Söderblom era coborât în mormântul din domul Upsalei, a fost citită, la căpătâiul lui, o frază din propriile-i opere, care condensează rezultatul muncii sale de-o viaţă pe tărâmul Istoriei Religiunilor: Experienţa înălţătoarei şi împăciuitoarei puteri a patimilor şi crucii lui Isus,... este cel mai palpabil adevăr al Istoriei Religiunilor care există: *este adevărul însuşi.*[5]

Toate religiile de mistere ale Orientului, în numele cărora se discută originalitatea şi caracterul supranatural al creştinismului, au fost cucerite de Roma imperială. Dignus Roma locus quo deus omnis eat, zicea poetul Ovidiu.[6]

---

[1] Die Religionsgeschichte und das Urchristentum; Gütersloh, (1932), p. 9.
[2] Cf. G. Kittel — Op. cit. p. 10.
[3] Epopea lui Ghilgameş; Bucureşti, 192., p. 3 (prefaţa).
[4] Op. cit. p. 125.
[5] Idem, p. 10.
[6] Cf. Martindale, p. 542.

Dar nici una din ele n'a cucerit Roma. Onoarea aceasta fusese rezervată creştinismului, a cărui putere era de sus.

Nu negăm analogiile dintre cele dintâi şi creştinism, dar nici nu le exagerăm proporţiile. Ele sunt explicabile — cum anticipa încă Origen — prin însaşi natura omului religios, căruia dorinţa de purificare, de ispăşire, de împreunare cu divinitatea îi este ceva inerent. Dar între ele stărue totuşi un abis: deoparte-i legendă, de alta, istorie; deoparte ficţiune, de alta realitate.[1]

Nimeni n'a văzut vreun zeu viind, murind şi înviind. Dar despre realitatea Invierii lui Hristos cel răstignit mărturisesc sfintele femei, cari au văzut-o şi au verificat-o, mărturiseşte Chefa şi cei doisprezece, mărturisesc cei peste cinci sute de fraţi cărora li s'a arătat deodată şi Iacob şi toţi apostolii şi Pavel însuşi, căruia i s'a arătat „la urma tuturor, ca născutului fără de vreme" (comp. I Cor. 15, 5—8). „Noi nu putem să nu vorbim cele ce am văzut şi am auzit", mărturiseau apostolii Petru şi Ioan preoţilor, căpitanului templului şi Saducheilor turburaţi că ei învăţau şi vesteau poporului Invierea (cf. F. Ap. 4, 20, 1—2). Asta maicuseamă că şi apostolii au petrecut cândva în îndoială: „Vedeţi mâinile mele şi picioarele mele, că eu însumi sânt; pipăiţi-mă şi vedeţi că duhul carne şi oase nu are, cum mă vedeţi pe mine având" (Lc. 24, 39); iară ei, de bucurie şi de mirare, tot n'au crezut, până ce Isus cerând de mâncare, a mâncat în faţa lor (cf. Lc. 24, 41—43).

Oricât de incompletă-i această expunere a problemei ce ne-am încumetat s'o schiţăm, ea ne îngădue totuşi o concluzie:

Invierea lui Hristos a însemnat moartea zeilor.

[1] Comp. idem, p. 559—560.

SFÂNTA EUHARISTIE ŞI PREDICA[1]

MIJLOACE DE PASTORAŢIE CREŞTINĂ

De Preot SPIRIDON CÂNDEA
Profesor la Academia teologică „Andreiană"

O altă datorie a păstorului de suflete este aceea să desobişnuiască pe creştini de a vedea în cultul divin ortodox numai o lucrare omenească, numai o săvârşire care se face spre a arăta recunoştinţă, a aduce mulţumire şi slavă Creatorului nostru. Nu, cultul divin ortodox nu este numai atât, el nu este numai o alcătuire şi o săvârşire omenească spre a aduce laudă lui Dumnezeu, ci el este în primul rând şi mai presus de toate *o lucrare a lui Dumnezeu făcută pentru noi oamenii,*[2] este mijlocul cel mai puternic prin care Biserica conduce neamul omenesc la mântuire.

Intr'adevăr, Dumnezeu ne-a trimis mântuirea prin unul născut Fiul său, iar Isus Hristos a realizat această mântuire, nu atât prin activitatea, prin viaţa şi prin minunile săvârşite, cât mai ales prin moartea cea de pe cruce şi prin învierea cea de a treia zi. Isus Hristos, venind în lume, a luat asupra sa păcatele tuturor oamenilor şi aceste păcate „le-a ridicat în trupul său pe lemnul crucii"[3] şi le-a răstignit, pentruca neamul omenesc să treacă astfel din starea de vinovăţie în cea de dreptate, să treacă „din moarte la viaţă şi de pe pământ la cer". Această lucrare mântuitoare a lui Isus Hristos a rămas şi se continuă, prin cultul divin ortodox, neîntrerupt, până la sfârşitul veacurilor, în Biserica creştină. Continuarea operei izbăvitoare a lui Isus Hristos are loc pentrucă mântuirea individuală, în timp, se poate face numai prin participarea omului la actul mântuirii. Această participare o facem prin mărturisirea credinţii adevărate, prin primirea sfintelor taine şi prin săvârşirea faptelor bune. Taina

---

[1] Vezi inceputul: Revista Teologică Nr. 1, 1937, pag. 5.

[2] Dr. Odo Casel, Die heilige Euharistie der Quellgrund der Seelsorge, in rev. Die Seelsorge. Nr. 4, Oct.-Nov. 1936, pag. 242.

[3] I Petru 2, 24.

cea mai mare şi totodată centrul cultului ortodox este sfânta jertfă, sfânta euharistie. Această taină care stă în centrul sfintei liturgii este crucea continuă, este perpetuarea răstignirii şi a întregii opere de mântuire, este izvorul vieţii eterne. Iată deci că cultul divin ortodox este în primul rând o lucrare a lui Dumnezeu, o lucrare care se face pentru mântuirea noastră a oamenilor şi numai în al doilea rând este şi o lucrare omenească. Ca atare, cultul divin este mijlocul cel mai însemnat prin care pastoraţia creştină îşi poate realiza scopul ei final.

Am spus că jertfa euharistică este centrul cultului divin ortodox, dar această jertfă trebue neapărat să devină şi centrul oricărei activităţi pastorale.[1] Preoţii trebue să se străduiască şi să înrădăcineze adânc viaţa fiecărui creştin în această taină şi din ea să-şi extragă fiecare individ hrana necesară vieţii. Inrădăcinarea se face prin satisfacerea alor două acte principale şi anume:

1. Fiecare creştin să aducă, cu inimă curată şi cu dragoste, darul său pentru jertfa care se săvârşeşte în sfântul altar şi că caute să fie totdeauna prezent la săvârşirea ei, să cunoască şi să rostească rugăciunile cari o însoţesc, rugăciunile sfintei liturghii.

2. Creştinii să se împărtăşească, cu deplină vrednicie şi cât mai des, cu trupul şi sângele Mântuitorului Hristos.

In ceeace priveşte prima recerinţă, este lucru ştiut că cei dintâi creştini îşi aduceau cu neprecupeţită dărnicie darurile lor la altarul sfintei jertfe. Pâne, vin şi tot felul de ajutoare pentru cei săraci aducea fiecare creştin atunci când venea la adunarea celorce cred şi trăesc în legea dragostei lui Isus Hristos. Darurile acestea cuprind obolul benevol, tributul dragostei, tribut pe care creştinii îl aduc Regelui regilor. Darurile credincioşilor pentru sfânta euharistie formează mijlocul cel mai evident şi cel mai intuitiv prin care se arată creştinilor că liturghia pe care o săvârşeşte preotul este în parte, jertfa lor, că ei în această liturghie se oferă pentruca în Hristos şi cu Hristos să obţină transfigurarea chipului lui Adam cel stricăcios într'un Adam nou, care

[1] Pius Parsch: „In der Seelsorge muss der Altar, das eucharistiche Opfer in Mittelpunkt stehen", art. cit. pag. 191.

se mântueşte prin jertfa dragostei lui Isus Hristos.[1] Deci, din punct de vedere pastoral, este de mare însemnătate faptul ca fiecare credincios să simtă că o datorie elementară îl obligă să-şi aducă darul său la altarul de jertfă al Mântuitorului.

Deasemenea, credincioşii trebue să ştie că este un mare păcat orice absenţă nejustificată de conştiinţă dela jertfa euharistică. In sfânta liturghie Hristos se jertfeşte în fiecare sat şi oraş, în fiecare biserică, în fiecare Duminecă şi sărbătoare pentru iertarea păcatelor şi pentru mântuirea creştinilor. Ori n'ar fi prin urmare o adevărată impietate faptul ca atunci când Fiul lui Dumnezeu se jertfeşte pentru tine, tu omule, să nu fii prezent la această jertfă? Ori nu este un sacrilegiu ca din 168 de ore câte are o săptămână, tu creştinule, să lipseşti din biserică şi atunci când ţi se cere ca o singură oră — dacă nu sunt şi sărbători — să fii prezent cu sufletul şi trupul la jertfa care se aduce şi pentru fericirea vieţii tale? Ba da, este păcat, este impietate şi sacrilegiu orice absenţă nejustificată de conştiinţă şi fiecare din noi va avea să dea seama în faţa dreptului Judecător de asemenea absenţe.

Cuvântul euharistie (ἡ εὐχαριστία) însemnează mulţumită. Şi într'adevăr, în liturghie aducem cea mai supremă mulţumire „lui Dumnezeu şi unuia născut Fiului său şi Duhului celui Sfânt pentru toate facerile de bine arătate şi nearătate, pentru toate pe cari le ştim şi nu le ştim, pentru tot ceeace Dumnezeirea a făcut pentruca pe noi să ne ridice iarăşi la cer",[2] dar cuvântul euharistie cuprinde în sine şi noţiunea de jertfă.

Este lucru ştiut că odată cu venirea lui Isus Hristos, oamenii au fost opriţi de a mai aduce lui Dumnezeu jertfe materiale, jertfe sângeroase. Testamentul Nou prevede numai jertfe duhovniceşti,[3] jertfe cari se aduc lui Dumnezeu prin şi împreună cu Isus Hristos. Şi această aducere se face în sfânta euharistie. Cine recunoaşte şi mulţumeşte cu toată inima sa pentru binefacerile pe cari le-a primit, acela, prin

---

[1] Dr. Odo Casel, art. cit, pag. 250.

[2] Liturgier, rugăciunea pe care o rosteşte preotul în timp ce corul cântă: „Cu vrednicie şi cu dreptate..."

[3] I Petru 2, 5.

această creştinească mulţumire, aduce jertfă duhovnicească binefăcătorului său. De aceea, încă din primele veacuri, creştinii au socotit că recunoştinţa, lauda şi mulţumirea este singura jertfă adevărată pe care credincioşii, adecă mădularele Bisericii, o pot aduce lui Dumnezeu. Celce lipseşte însă dela liturghie, celce nu ştie să cânte şi să se roage împreună cu îngerii, cu cheruvimii, cu serafimii, cu arhanghelii şi cu preoţii, acela nu arată recunoştinţă, nu aduce nici mulţumită şi nici jertfă lui Dumnezeu care sufere răstignire pentruca el să se poată mântui. Deci, din punct de vedere pastoral, nu este lucru indiferent dacă creştinii vin sau nu vin la sluiba din biserică, dacă ei cunosc sau nu fondul şi forma rugăciunilor liturghice, dacă ei ştiu sau nu ştiu să cânte şi să se roage în timpul sfintei liturghii.

Dupăcum am văzut, o a doua recerinţă pentru înrădăcinarea vieţii creştinilor în taina sfintei euharistii, este împărtăşirea (ἡ θεία κοινωνία) cât mai deasă a acestora cu trupul şi sângele Mântuitorului. Şi în această privinţă exemplul primilor creştini ne poate servi de model. In veacurile primare creştinii se cuminecau toţi câţi erau prezenţi la slujbă şi totdeauna când se săvârşea sfânta liturghie. Iar liturghia se săvârşea în fiecare zi din săptămână, sau cel puţin de patru ori şi anume: Dumineca, Miercurea, Vinerea şi Sâmbăta.[1] In scurgerea veacurilor însă, zelul primilor creştini a scăzut şi o urmare firească a acestei scăderi a fost şi împărtăşirea tot mai rară a credincioşilor cu trupul şi sângele Mântuitorului.

Din cauza aceasta sfântul Ioan Gură de Aur s'a văzut nevoit să mustre pe contimporanii săi pentru nepăsarea lor faţă de sfânta euharistie şi să-i îndemne să se împărtăşească mai des cu trupul şi sângele lui Hristos,[2] iar Simeon al Tesalonicului, tot din aceeaş cauză, dispune: „Nimenea din ceice se tem şi iubesc pe Domnul să nu lase să treacă peste patruzeci de zile, ci mai vârtos să caute şi mai curând a se apropia de cuminecătura lui Hristos, dacă se

[1] Vezi: Tertullian Lib. II. ad uxorem c. 5. Migne, Patr. lat. tom. I, pag. 1408; sf. Vasile, epist. 93. Migne P. gr. tom. XXXII, pag. 484 şi fer. Augustin, epist. 54 ad Ianuarium cap. III. Migne P. l. t. XXXIII, pag. 201.

[2] Migne P. gr. t. LXII, pag. 28.

poate şi în fiecare Duminecă, mai ales bătrânii şi cei bolnavi".[1] Indreptarea dorită n'a venit însă nici în urma acestor îndemnuri şi de aceea Petru Movilă în „Mărturisirea ortodoxă" învaţă că fiecare dreptcredincios să-şi mărturisească păcatele şi să se împărtăşească de patru ori în fiecare an. *„Aceia însă, cari sunt înaintaţi în moralitate şi viaţa cea sfântă, să-şi mărturisească păcatele în fiecare lună.* Creştinii cei de rând sunt datori cel puţin odată pe an a-şi mărturisi păcatele şi anume în timpul sf. patruzecimi. Celor bolnavi mai întâi să le fie aminte, ca cât mai curând să-şi curăţească conştiinţa prin mărturisire şi prin împărtăşirea cu sf. cuminecătură".[2]

Cu toate dispoziţiile pozitive ale Bisericii[3] şi cu toate îndemnurile sfinţilor părinţi, lumea nu observă şi nu-şi îndeplineşte nici astăzi datoria faţă de sf. cuminecătură. In vremea noastră s'a ajuns la aceea că chiar şi numărul celorce se împărtăşesc o singură dată pe an a scăzut în chip simţitor. In oraşe sunt foarte mulţi, dar sunt şi la sate intelectuali şi ţărani cari ani dearândul şi unii viaţa lor întreagă nu vin să ceară să fie hrăniţi, curăţiţi şi sfinţiţi cu sfânta euharistie. Mulţi creştini s'au înstrăinat astăzi cu totul de Hristos cel euharistic, de Hristos care a rămas în mijlocul lumii, în această formă mistică, până la sfârşitul veacurilor.[4] Şi chiar şi la creştinii aceia cari se împărtăşesc, lipseşte astăzi, adeseori, scânteia focului sacru care ar trebui să aprindă inimile tuturor, lipseşte văpaia dragostei şi înţelegerea profundă faţă de Hristos cel din sf. potir. De aceea mulţi se împărtăşesc numai ca să satisfacă un obicei, dar nu se pregătesc sufleteşte în chip special şi nu simt nici o necesitate lăuntrică pentru această împărtăşire. Ori în-

---

[1] Migne P. gr. t. CLV, pag. 672.

[2] Petru Movilă: Mărturisirea ortodoxă a apostoleştei şi catoliceştei biserici de răsărit. Neamţul, 1844. Partea I. Răspuns la întrebarea 90.

[3] Vezi canonul 2, sinodul din Antiohia.

[4] De sigur că indiferenţa şi răceala creştinilor faţă de sf. împărtăşanie a determinat şi pe papa Pius X să pornească mişcarea euharistică în sânul Bisericii romano-catolice. Dela 1909 această Biserică organizează continuu aşa numitele congrese euharistice în cari se încearcă, prin lucrări speciale, prin predici, slujbe, manifestări etc., să se trezească dragoste, interes şi sete faţă de Hristos cel euharistic. Anul acesta, între 3 şi 7 Februarie, s'a ţinut al XXXIII-lea congres euharistic catolic în oraşul Manila, capitala Insulelor Filipine.

streinarea aceasta, sau lipsa de dragoste şi înţelegere faţă de sf. euharistie este un rău cu urmări incalculabile pentru viaţa creştină. Insaşi mântuirea multor suflete este primejduită din cauza neîmpărtăşirii cu Hristos cel euharistic. Căci chiar Mântuitorul a spus: „De nu veţi mânca trupul Fiului Omului şi de nu veţi bea sângele Lui, nu veţi avea viaţă întru voi. Numai celace mănâncă trupul Meu şi bea sângele Meu, are viaţă veşnică şi Eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi".[1]

Având în vedere faptul acesta, fiecare păstor de suflete e dator să se străduească să pregătească şi să apropie mai des de sfântul potir pe păstoriţii săi. Credincioşii trebue să ştie că Hristos nu se jertfeşte numai pentru aceea ca să se împărtăşească în fiecare Duminecă şi sărbătoare preotul care serveşte liturghia, ci El se jertfeşte pentruca şi ceilalţi creştini să se împărtăşească cu trupul şi sângele Mântuitorului.[2] Din punct de vedere pastoral, împărtăşirea mai deasă a credincioşilor cu trupul şi sângele lui Hristos este de mare importanţă. Căci primirea din dragoste şi cu vrednicie a sfintei cuminecături este cea mai evidentă manifestare a credinţei creştine. „Prin împărtăşirea deamnă cu trupul şi sângele lui Isus Hristos se nutreşte şi se aduce la perfecţiune viaţa cea spirituală primită în botez şi întărită în sfânta taină a mirului".[3] Şi prin deasa împărtăşire făcută din convingere, creştinul nu mărturiseşte numai credinţa sa în divinitatea lui Hristos, dar se şi adapă continuu din acest izvor nesecat al darurilor lui Dumnezeu şi împrumută mereu curaj şi putere de a mărturisi deschis şi în tot locul pe Isus Hristos. Prin deasa împărtăşire, omul câştigă tăria de a-şi apăra credinţa contra tuturor atacurilor venite din partea duşmanilor creştinismului, căci sfânta euharistie este pânea puterii pe care o mânâncă creştinii.[4] Deci împărtăşirea mai deasă cu sfânta cuminecătură este întărire în credinţă pentru ceice se clatină, este sevă care străbate şi la vlăstarele pornite spre veştejire, este pornire de ofensivă

---

[1] Ioan Ev. VI, 53—54.

[2] Pius Parsch. rev. cit., pag. 191

[3] Dr. V. Mitrofanovici, Liturgica Bisericii dreptcredincioase răsăritene, Cernăuţi 1909, pag. 698.

[4] Laie Marx, Offizieller Kongressbericht, Köln, 1909; 102. la Dr. Joh. Ch. Schulte, op. cit. pag. 135.

puternică pentru readucerea celor înstrăinați și necredincioși în sânul Bisericii, este pastorație în sensul cel mai larg al cuvântului.

Terenul cel dintâi unde păstorul de suflete trebue să lucreze spre a pregăti și a aduce mai des la împărtășire pe credincioși, este cel al societăților religioase. In cadrul fiecărei societăți religioase, preotul va arăta importanța și necesitatea unei mai dese împărtășiri a membrilor societății cu sfintele taine. Preotul, în înțelegere cu comitetul fiecărei societăți, va organiza întruniri, în special în cursul celor patru posturi anuale și aici prin conferințe, prin rugăciuni, prin cuvântări și lecturi speciale, va trezi interes și dragoste față de Hristos cel euharistic. Va pregăti sufletește lumea pentru primirea Mântuitorului cu vrednicie și în ziua destinată sfintei împărtășiri, toți membrii societății, în frunte cu păstorul lor, vor merge împreună la biserică spre a primi fiecare sfânta cuminecătură. Pregătirea și împărtășirea aceasta va face-o preotul în fiecare an, deopotrivă cu societatea bărbaților, cu a femeilor, cu tineretul adult și cu copiii de școală. Prin o astfel de procedură se va ajunge nu numai la ceeace am spus, la perfecționarea vieții spirituale și la întărirea convingerii religioase a fiecărui credincios, dar împărtășirea în masă influințează puternic și asupra celor indiferenți, asupra celor înstrăinați de Hristos și Biserică. Să ne gândim numai, ce efect extraordinar și ce impresie puternică ar produce faptul, chiar în orașe, dacă toți intelectualii, organizați în societăți religioase, ar veni în masă, de patru-ori pe an, ca în fața sfântului altar să primească, cu tot respectul, cu toată cuviința și cu toată dragostea, sfânta cuminecătură. Exemplul lor, ca și al altora, ar impune mult și ar fi generator de gânduri și dorinți sfinte și pentru aceia cari din lipsă de dragoste, de credință și înțelegere au închis complect ușa sufletului lor pătrunderilor lui Hristos cel euharistic.

Iată deci că sfânta euharistie este din toate punctele de vedere un mijloc puternic prin care sufletele se pot păstori și se pot conduce în împărăția lui Dumnezeu.

Tot astfel este predica un mijloc de pastorație creștină. „Predica face deasemenea parte din cultul divin ortodox. Cu toate acestea ea nu are în acest cult importanța ex-

clusivă pe care i-o dă protestantismul, din simplul motiv că slujba abundă prin ea însaşi în elemente edificatoare. Slujba este dela sine atât de instructivă, încât o predică specială nu este totdeauna indispensabilă. Cu toate acestea, predica ocupă un loc important în serviciul ortodox şi cuvântarea preotului sau a episcopului, în timpul liturghiei, după cetirea Evangheliei sau la sfârşitul slujbei este îndătinată".[1] Cuvintele sfântului apostol Pavel că *„credinţa este din auz"* [2] au valoare pentru toate confesiunile, pentru toate clasele sociale şi prin urmare şi pentru Biserica ortodoxă. Drept aceea, păstorul de suflete nu trebue să neglijeze nici utilizarea acestui mijloc, pentrucă prin predica bună adeseori se opreşte răspândirea mai departe a răului, adeseori pot fi întăriţi în convingeri religioase ceice se clatină şi pot fi readuşi din nou în sânul bisericii mulţi din cei înstrăinaţi de religia ortodoxă.

O predică este bună atunci când satisface — atât în ceeace priveşte fondul, forma, cât şi expunerea — toate recerinţele sufleteşti ale auditorului. Adevărat că în oraşe este o greutate mare — dacă nu chiar o imposibilitate uneori — faptul de a satisface prin predică pe toţi aceia cari o ascultă. Auditorul, în bisericile din oraşe, este diferenţiat prin cultură, ocupaţie, stare socială, avere etc. In aceste biserici se găsesc deodată intelectuali, şi meseriaşi, stăpâni şi servitori, comercianţi, ofiţeri, agricultori etc. Ori a alcătui o astfel de predică încât ea să mulţumească din toate punctele de vedere pe intelectuali, dar să fie în acelaş timp înţeleasă şi de muncitori, să satisfacă şi pe stăpân şi pe servitor, este un lucru foarte greu. Iar a predica numai pentru o singură clasă socială ar fi o greşală. Cultul divin ortodox — deci şi predica — trebue să se adreseze totdeauna tuturor claselor sociale cari asistă la săvârşirea lui. De aceea predicatorul va trebui să ţină totdeauna seamă de toate clasele sociale şi îşi va întocmi astfel predica încât să dea fiecărui individ care-l ascultă hrana sufletească indispensabilă. Va căuta în astfel de împrejurări să meargă pe drumul de mijloc, adecă nu va fi prea abstract ca să nu fie înţeles de cei fără de carte, dar nu va fi nici exagerat de popular încât să displacă celor culţi.

[1] Sergiu Bulgakoff, op. cit. pag. 170—171. [2] Romani X, 17.

Deasemenea predicatorul va fi atent şi va aplica atât metodul deductiv cât şi pe cel inductiv. E adevărat că prin metodul deductiv se lucrează cu mai mult efect asupra oamenilor lipsiţi de cultură, dar oamenii cu carte reclamă ei înşişi adeseori utilizarea metodului inductiv. De aceea preotul care are să păstorească şi prin predică deodată şi intelectuali şi neintelectuali, va încerca uneori ca prin aplicarea metodului inductiv să-şi îndrume auditorul dela cele de jos la cele de sus, dela cele naturale la cele supranaturale, dela cele temporale la cele veşnice şi nu va coborî totdeauna dela cele supranaturale, veşnice şi dumnezeeşti, la cele omeneşti.[1]

Faţă de curentele protivnice creştinismului şi Bisericii, păstorul de suflete va lua şi prin predică atitudine şi făcând uz de arma apologetică, va apăra adevărul şi va combate răul. Lucrul acesta să se facă însă totdeauna cu precauţiune şi cu măsură. Să nu se ţină predici cu caracter apologetic şi atunci când nu există nici un pericol care să îndreptăţească asemenea predici.

Predica trebue să aibă totdeauna un caracter de actualitate. Predicatorul trebue să cunoască curentele sociale, formele de gândire şi necesităţile sufleteşti ale contimporanilor şi în vorbirea pe care o ţine, să încurajeze pornirile bune şi să desaprobe ceeace este rău în societate. In criticarea şi combaterea răului existent, se pretinde precauţiune şi mult tact pastoral, căci altfel se poate ajunge tocmai la rezultate contrare celor intenţionate.

Adeseori faima unui mare predicator aduce la biserică şi oameni de aceia cari altfel nu s'ar osteni să asiste la săvârşirea cultului divin. In cazuri de acestea o predică bună influenţează şi asupra acestor indiferenţi sau înstreinaţi de religie şi uneori influenţa poate fi atât de puternică, încât ea singură să determine convertirea şi intrarea omului în disciplina şi în viaţa de har a Bisericii. Iată prin urmare că şi predica este şi trebue să fie totdeauna şi în chip conştient un mijloc de pastoraţie creştină.

Dar dupăcum am spus deja dela început, nu numai liturghia, nu numai euharistia şi predica ci toate tainele şi toate slujbele ortodoxe sunt mijloace excelente de pastoraţie creştină. Fiecare act şi fiecare rugăciune din cultul divin

[1] I. Ch. Schulte, op. cit. pag. 125.

ortodox cuprinde în sine atâtea idei frumoase şi atâta misticism sublim încât păstorul de suflete are totdeauna în acest cult un tezaur veşnic inepuizabil, prin care poate ispiti, poate atrage şi poate să îndrume sufletele spre împărăţia lui Dumnezeu. Trebue numai ca păstorul de suflete să facă efort spre a pătrunde, spre a cunoaşte el mai întâi toată bogăţia acestui tezaur spiritual şi a utiliza apoi pe teren pastoral tot ceeace îi oferă evanghelia, apostolul, liturghierul, molitvelnicul şi muzica Bisericii ortodoxe.

Dar cultul divin ortodox este un mijloc excelent de pastoraţie creştină nu numai prin bogăţia şi sublimitatea cuprinsului său, ci şi prin faptul că el aduce mereu în contact pe păstorul de suflete cu credincioşii săi. Unele părţi ale cultului divin adună lumea la biserică şi aici preotul, pregătit fiind de mai înainte, poate desfăşura o activitate pastorală sistematică. Alteori preotul este chemat la casele credincioşilor, ca aici să săvârşească taine sau anumite slujbe religioase. Niciodată un păstor de suflete, conştient de misiunea lui, nu se va mărgini la a săvârşi slujbele cerute şi a părăsi apoi casa credincioşilor. Nu, ci todeauna el va utiliza aceste prilejuri unice pe cari i-le îmbie cultul divin pentru a face pastoraţie creştină. După terminarea serviciului religios, preotul va începe să discute cu toţi cei din casă chestiuni cari sunt în strânsă legătură cu motivele cari au determinat pe credincioşi să-l cheme să săvârşească aceste slujbe. Şi sub impresia molitvelor şi a rugăciunilor făcute şi sub influenţa realităţilor existente, sufletele tuturor celor ce cred şi ale celor mai puţin credincioşi, sunt în asemenea împrejurări mai dispuse decât oricând să primească în pământ bun sămânţa aruncată de preot cu rost şi înţelepciune pastorală. Sămănătura făcută în astfel de împrejurări aduce totdeauna rod bun pentru mântuirea sufletelor.

Deci cultul divin ortodox este, atât pentru oraşe cât şi pentru sate, atât pentru intelectuali cât şi pentru toate celelalte clase sociale, atât pentru credincioşi cât şi pentru ceice s'au înstreinat de credinţa adevărată, unul dintre cele mai puternice mijloace prin care se poate face îndrumarea neamului omenesc pe căile cari duc atât în împărăţia fericirii vremelnice, cât şi în cea a fericirii eterne.

UN OM DE NĂDEJDE ŞI BUN CREŞTIN

— GENERALUL ION MANOLESCU —

De Protopop Lt.-Colonel IOAN DĂNCILĂ

Dorind să subliniez jertfelnicia unei vieţi puse în serviciul neamului şi dacă se poate, să fac sinteza rodniciei muncii excepţionale a unui cărturar de seamă, care aproape de o jumătate de secol nu cunoaşte nici o clipă de odihnă: Mă adresez tuturor acelora, cari pot să se entuziasmeze pentru realizările spirituale brăzdate pe ogorul vieţii noastre publice prin cari personalităţi proeminente şi reprezentative ale culturii româneşti, despică pe seama gândirii şi simţirii noastre, orizonturi noui şi fecunde.

Dorinţa de a-l prezenta cetitorilor noştri pe ilustrul preşedinte al Caselor Naţionale, pe dl General de Divizie: Ion Manolescu — aşa cum este Domnia Sa: — gânditor şi scriitor, sociolog şi organizator înzestrat de Dumnezeu cu o putere de intuiţie şi cu un admirabil simţ practic, deci ca pe un cărturar şi patriot care s'a impus de mult atenţiunii patriei întregite prin munca şi prin realizările sale excepţionale; s'a născut în sufletul meu deodată cu apariţia ultimei şi minunatei Domniei Sale lucrări: „Un om de nădejde" (Legea a treia).

Această lucrare de o covârşitoare valoare educativă, care reoglindeşte toate comorile sufleteşti sădite de strămoşii săi în fiinţa distinsului lor nepot, Generalul Ion Manolescu din modestia ce-l caracterizează şi-l face atât de iubit, de stimat şi de apreciat de toată intelectualitatea românească, o semnează pe scurt „Glim".

*

Generalul Ion Manolescu este românul zămislit din tenacitatea dacică, înfrăţită cu perseverenţa romană, adecă o personalitate predestinată să concentreze în caracterul şi în sufletul său toate virtuţile specifice şi distinctive ale Nea-

mului nostru, deci un om, cu care Creatorul său, Dumnezeu, a avut şi are anumite scopuri superioare, aici pe pământ.

La Breaza, în clipa naşterii sale, deasupra leagănului acestui pui de Român de rasă pură, ursitele şi zânele, cu siguranţă că între urzeala norocului şi între băteala capacităţii lui, din care aceste cunoscătoare ale sorţii omeneşti au ţesut într'o clipă pânza viitorului de aur a odraslei lui Niţă Manolescu şi nepotul lui Moş Mănoiu din Fundata; au ascuns taina izbândei vieţii acestui copil cuminte, taină cuprinsă în cuvintele: „Un om de nădejde vei fi tu, Ionică, în decursul vieţii tale şi vei iubi numai pe ceice vor să fie oameni de nădejde".

In ceara curată a acestui suflet sensibil, primele impresii şi primele sentimente izvorâte din tradiţii familiare perpetue, le imprimă puterea divină a maicii sale, Ana, care în acel mediu de atunci, la Breaza, reprezenta credinţa strămoşească îngemănată cu cinstea şi cu omenia noastră românească.

Puterea diriguitoare a acestui *suflet superior*, puterea sufletului maicei sale, se observă ca o realitate permanentă, vie şi activă în sufletul şi în caracterul distins al fiului său Ionică, care n'a gustat deliciul nici unei bucurii în stare să egaleze bucuria lui intimă de a fi pe placul şi de a face bucurii maicii sale.

Rămâne în permanenţă o notă distinctivă a Generalului dorinţa lui din care D-Sa făuri un ideal al vieţii şi al muncii sale, de a procura cât mai multe bucurii părinţilor săi.

O, scumpe Domnule General Manolescu — Domnia Ta ai simţit încă de mic copil adevărul, că binecuvântarea izvorâtă din bucuria părinţilor asigură izbânda fiilor în viaţa pământească, unde la fiecare pas ne pândeşte păienginişul atâtor obstacole, pe cari numai rugăciunea şi vibraţiile sufletului mulţumit al părinţilor noştri ni le pot delătura din cale.

Eu, şi cred că toţi oamenii de bine, văd că prin legătura intimă a sufletului Domniei Tale cu atmosfera sănătoasă familiară din Breaza, în care vibrează toate tradiţiile prin cari strămoşii îşi ascund dorinţele lor, zic, văd, că din această atmosferă aţi împrumutat şi împrumutaţi continuu capitalul

moral din care aţi ştiut să făuriţi un *ideal moral*, pe care-l urmăriţi cu atâta tenacitate, pentru binele întregului românism.

De mic copil, Generalul s'a deprins să înţeleagă lumea şi să se bucure de ea. D-Sa a rătăcit la început în mijlocul acestei lumi căutându-se pe sine, pentruca regăsindu-se, să se dăruiască întreg şi cu pasiune lumii în care a crescut, a muncit şi a gândit mult, mult de tot, pentru sine şi pentru alţii.

Incepând cu familia sa, cu satul său, cu armata şi cu marea familie a românismului întreg, deci *„dela mic la mare"*, cum spune Legea a treia; cu toţii am gustat din plin şi dă Doamne să gustăm încă multe decenii, din dinamismul unei inimi realiste, din care ţâşneşte continuu îndrumare şi entuziasm pentru milioanele de români pe cari D-Sa cu o dibăcie vrednică de admirat îi apropie de Dumnezeu, de Dinastie şi de inima Patriei.

O curiozitate nobilă de om cult şi harnic îl îndeamnă continuu să cerceteze şi să pătrundă, apoi să deslege problemele de ordin moral, material şi social, dând soluţii fericite, din rodnicia cărora, se revarsă continuu în sufletul românesc har şi dar, ce-i asigură reuşita tuturor intreprinderilor atinse de mâna dibace a acestui om purtător în fiinţa sa a puterii magice, legată de faima lămpii lui Aladin, care ca prin farmec, rezolvă totul.

Rar am întâlnit în viaţă un om pe care să-l fi văzut mai mult entuziasmându-se pentru: bine, adevăr, frumos şi fericire, deci pentru ceeace numim virtute, cum am văzut aceasta în viaţa plină de sentimente şi plină de subtilitatea unei gândiri avântate a domnului General Manolescu.

Ca ostaş, Domnia Sa face parte din pleiada acelor ofiţeri de Stat Major, de o valoare profesională, culturală şi morală indiscutabilă, din geniul militar al căror, bunul nostru destin, la împlinirea vremii a scos elementele spirituale, cu ajutorul cărora, cerul împlini visul nostru bimilenar: Unirea.

Acest mănunchiu de ofiţeri de elită au pregătit conştiinţa oştirii care ne-a dat „Mărăşeştii", şi pe scara sufletească a cărora urcă tricolorul românesc spre culmea cupolei Parlamentului Budapestan.

•

Generalul Ion Manolescu este *un profund credincios* şi un adânc cunoscător al Evangheliei pe care o întrebuinţează ca un îndreptar al vieţii şi al muncii sale. Credinţa sa în Dumnezeu este izvorul nesecat din care izvoreşte rodul muncii sale: *fapta* etern vorbitoare despre contactul permanent al acestui suflet, cu divinul său Creator, cu Dumnezeu.

Da, dl General Ion Manolescu este un profund credincios, totuşi, sufletul său nu este înclinat spre contemplarea mistică a lumii, iar gândurile sale nu se concentrează într'un avânt de renunţare la cele lumeşti. Din contră, sufletul său şi-a păstrat timbrul său realist, care pe lângă coborârea eternelor adevăruri izvorâte din Evanghelia Domnului, se simte la largul lui, în lumea noastră pământească.

De aceea nota distinctivă a acestui suflet robust şi caracter integru, este putinţa şi plăcerea *de a constata fapte şi de a emite idei noui,* despicătoare de orizonturi noui spirituale, pentru tineri şi bătrâni, deopotrivă.

Nectarul din care se hrăneşte în permanenţă sufletul Domniei Sale, este *bunătatea şi iubirea lui de oameni.* Iată un om care n'a cunoscut niciodată otrava urii, cum n'au cunoscut-o nici părinţii, nici moş-strămoşii săi. Celor ce-l urau, el le răspundea şi le răspunde cu demnitatea şi cu pronunţata sa dorinţă de a se afirma, arme în faţa cărora şi cel mai neîmpăcat adversar al său trebue să capituleze.

Credinţa şi lupta au fost şi sunt deci elementele vieţii sale. Nu însă o luptă care prin egoismul său, pe care D-Sa nu-l cunoaşte, provoacă resentiment, ci o luptă pe care abilitatea şi subtilitatea, caracterul său moral şi creştin o transformă continuu într'o *nobilă emulaţie,* ce antrenează plăcut, în lupta dreaptă, pentru atingerea unui ideal, pe orice om de bine.

Şi, în această luptă a vieţii, dusă pentru binele tuturora, dl General Manolescu aduce cu sine mirosul de busuioc răsărit în grădina strămoşilor săi dela Fundata şi Breaza, din mirosul cărui busuioc D-Sa cristalizează „Legea sa a treia", care pentru izbânda în viaţa noastră a tuturora, ar trebui să ni se întipărească adânc, în inimă şi în suflet.

Numai la mirosul acestui busuioc vom ajunge şi noi, cum a ajuns şi D-sa, la admirabila constatare şi anume, că: greutăţile puse de oameni, oamenilor, sunt mai mult folositoare decât distrugătoare.

Totuşi cheia magică ce i-a deschis Dlui General Manolescu toate uşile tuturor marilor sale realizări, eu o găsesc în dorinţa ce l-a călăuzit şi-l va călăuzi până la adânci bătrâneţe, de a adăuga, adecă, la binele de azi, prin luptă şi prin suferinţă, încă o faptă bună, pentru: *„Mai binele de mâine“.*

De aceea pentru D-Sa, setea de a şti şi râvna de a se perfecţiona, înmulţindu-şi cunoştinţele şi amplificându-şi cultura, nu-i era o „afacere“ ci o nevoie sufletească pentru desăvârşirea persoanei sale, pe care acest om de o valoare excepţională, o pune la dispoziţia binelui public.

Iată de ce, cum spune şi Domnia-Sa: Intregul său capital moral, social şi intelectual, îl pune chiar şi după trecerea sa la pensie, la dispoziţia societăţii, care societate priveşte azi cu respect şi cu admiraţie la ceeace produce acest intelectual, acest sociolog şi acest patriot de nepreţuit, îndeosebi după trecerea sa la pensie, întrucât multe din realizările sale în acest timp, sunt capodopere ce iasă din comun şi pe cari el le crează într'un timp când alţii în tihnă se bucură de favorurile şi de liniştea de pensionari.

Pentru realizarea scopurilor sale fixează apriori şi în totdeauna o doctrină corespunzătoare şi metode cari se încadrează admirabil în pasul vremii. Numai astfel putem pricepe răbdarea sa până la deplina realizare a scopului propus.

Temelia tuturor acestor realizări însă, este săpată în granitul *echilibrului sufletesc* al Domnului General Manolescu, pe care nici o forţă omenească nu-l poate clinti, cum nici o putere lumească nu l-a putut opri de a-şi realiza dorinţa vieţii sale, de a se distinge adică continuu, prin *muncă* şi prin *fapte.*

Căci, Generalul este omul faptelor! Iată credinţa Domniei Sale în această privinţă: *„Este mult mai rentabil prestigiul câştigat prin fapte, decât aurul câştigat prin vorbe“.*

Adânc cunoscător de oameni, Generalul Manolescu ştie să-şi aleagă colaboratorii săi în viaţă. Vor rămânea în

această privință de neuitat sfaturile ce ni le dă Domnia Sa în Legea a treia! De exemplu:

„Dați colaboratorilor maximum de inițiativă, căci numai așa ajung ei la o desăvârșită conștiință de răspundere, chiar dacă la început nu par să aibe aceasta conștiință. Când colaboratorul întrebuințează o metodă nouă, să nu-i impui alta".

Un om cu astfel de principii sănătoase este imposibil să nu aibă colaboratori buni, cari de dragul și pentru respectul ce trebue să-l poarte bunătății unui astfel de om, încetul cu încetul, din convingere, vor face totul pentruca să mulțumească pe nobilul lor îndrumător.

Un dar al lui Dumnezeu sădit în sufletul acestui adevărat om de nădejde, este și spiritul său de observație adânc pătrunzător, a tot ce-l înconjoară, care i-a folosit o viață întreagă și l-a ajutat să înșirue într'o salbă de mărgăritare fără preț, fapte după fapte.

Acesta este omul de cultură și de acțiune, Generalul I. Manolescu, care tipărește, îmbogățind cultura generală a țării: Douăzeci și două cărți, care scrie peste o sută de articole în reviste și ziare, care colaborează în permanență cu: „Astra", „Tinerimea Română", „Asociația Publiciștilor Români", „Liga Culturală", „Fundațiile Regale", care pune baze „Caselor Naționale", care organizează societatea „Cultul Eroilor", pe care-l găsim în fruntea „O. E. T. R." și care dă avânt cultural și economic satului său natal Breaza.

•

Celorce vor să cunoască mai deaproape principiile sale de viață cari pot servi de îndreptar organizării sănătoase a societății de astăzi, acestora, repet, le recomand, să cetească cu toată atențiunea volumul proaspăt ieșit de sub tipar al Generalului Ion Manolescu: „Un om de nădejde" (Legea a treia), lucrare care nu trebue să lipsească din biblioteca nici unui intelectual român și în special din biblioteca nici unui preot român iubitor de cultură și de progres.

Prof. S. BULGAKOFF

LIBERTATEA DE GÂNDIRE IN BISERICA ORTODOXĂ

Nu vreau să pun această problemă după cazul meu particular.[1] Voi încerca numai să vă explic principiile generale de libertate în Biserica ortodoxă.

Poate exista libertate de gândire într'o Biserică ce are formule dogmatice obligatorii? Nu-i aici o contrazicere între căutarea liberă a adevărului și dogma revelată confirmată de Biserică? Sunt încredințat că nu există o astfel de contrazicere. Invățătura dogmatică a Bisericii trebue să devină reală în gândirea și experiența personală a oricui, căci dogma nu reprezintă numai o formulă doctrinală abstractă; întâi de toate ea este un fapt de viață lăuntrică, viața mistică; ce e înafară de aceasta e mort. Dar această experiență personală e cu neputință fără libertate de gândire și libertate a spiritului. Inţelegem dogma în contextul general al gândirii noastre, al ideologiei noastre, al vieții noastre duhovnicești, al desvoltării noastre științifice.

Negreșit doctrina Bisericii are un cuprins dumnezeesc vecinic, dar acest conținut dumnezeesc vecinic ne este dat în procesul divino-uman al desvoltării. Procesul divino-uman ne oferă diferite posibilități de hotărâri dogmatice, deși ne pune înainte diferite însărcinări. De pildă, azi se vorbește mult de secularism, de laicizarea culturii ș. a. Aceste probleme s'au pus înainte de noi și noi trebue să le răspundem *teologicește*. Ele nu pot găsi altfel de răspuns. Dacă observăm istoria desvoltării Bisericii, vedem că deși într'un sens recunoașterea adevărului dogmatic e generală, nu însemnează că unitatea aceasta implică acelaş nivel de înțelegere, ori că pretutindeni acelaş conținut e

[1] Teologia Păr. S. Bulgakoff a fost socotită de patriarhul Serghie din Rusia ca erezie. Acest raport a fost citit la conferința frăției sf. Alban și sf. Serghie, la Paris, în Ianuarie 1936 și publicat în „Sobornost" Nr. 6, 1936, p. 4—8. (Nota Trad.)

pus în formule dogmatice. Până la Sinoadele ecumenice, de fapt, n'au fost formule creştine. Acum le avem.

Desigur conţinutul real al acestor formule este alimentat de adevăratele zăcăminte ale vieţii mistice bisericeşti şi această viaţă dogmatică se desvoltă în chip constant. Ar fi una din cele mai mari greşeli să se creadă că viaţa dogmatică a Bisericii s'a sfârşit cu cele şapte Sinoade ecumenice, că un al optulea Sinod ecumenic ar fi azi o imposibilitate, ori că chiar nădejdea ca acest sinod să se ţie este o erezie — cum cred mulţi din ortodocşii de azi. Aş spune că e o erezie opinia care socoteşte orice idee nouă în domeniul dogmatic ca erezie. Dimpotrivă, nu ne putem sustrage a ridica probleme noi şi a da răspunsuri noi vieţii ce se scurge. Această libertate este desigur limitată, determinată de dogmele care există deja, deşi aceste dogme în sine nu au legi dogmatice, ci realmente o expresie a vieţii noastre mistice în Biserică. Desigur este imposibil a fi un creştin, dacă nu crezi în Dumnezeirea Mântuitorului nostru, în sf. Treime, în sf. Euharistie. Dar din acestea iese o viaţă interioară care creşte şi se desvoltă în propria noastră gândire şi conştiinţă. Deci, conchidem că desvoltarea dogmatică însăşi cere libertate de gândire.

Dar Biserica nu e o societate filosofică ori ştiinţifică de membri cari sunt liberi în concluziile la care ajung. Biserica e o societate ierarhic organizată şi ierarhia are un loc definit în viaţa Bisericii, posedând unele datorii, privilegii şi drepturi. Cum putem atunci defini competinţa ierarhiei în domeniul dogmatic? In această privinţă sunt două opinii opuse.

1. Vederea romano-catolică — Biserica are un organ extern de infailibilitate, care este Papa roman infailibil, încât orice chestiune ce se ridică în Biserica romană trebue să fie supusă Scaunului roman şi acolo este soluţionată.

In practică, e adevărat, dela sinodul din Vatican n'a fost nici un caz când Papa să vorbească *„ex cathedra"*. Din contră, e foarte sigur că nu ne-a spus niciodată când vorbeşte *ex cathedra* şi când nu. In cazul modernismului, Papa a rostit o definiţie dogmatică, dar ea n'a fost *ex cathedra*. Negreşit în biserica romano-catolică e o viaţă dogmatică foarte desvoltată şi acolo sunt diferite şcoale de gândire,

cari sunt opuse unele altora în anumite chestiuni. Chiar în Biserica romană este recunoscută necesitatea unei măsuri de libertate în cercetările dogmatice.

2. Vederea pur individualistă. Potrivit acesteia, fiecare are dreptul la opinia lui. Această concepţie individualistă de libertate a gândirii sprijină toată viaţa obştească, practica de *„sobornost"* (sobornicesc) şi unitatea organică a Bisericii.

În acest sens ne întrebăm, ce fel de autoritate externă avem noi în chestiunea de dogmă, în Ortodoxie? Cari sunt datoriile şi privilegiile ierarhiei în Biserica ortodoxă?

Să nu tăgăduim că aceasta are o mare răspundere şi datorie ca păzitoare a gândirii Bisericii. Ierarhia este responzabilă de dogmele formulate şi primite de Biserică, de depozitul de credinţă care trebue menţinut intact. Apoi, ierarhia are privilegiul de a figura Bisericii, ori de câte ori adevărul trebue proclamat. Dar include această încredere vreun fel de autoritate infailibilă? Avem noi în Biserica ortodoxă vreun organ extern de proclamare a adevărului bisericesc?

Mulţi dintre noi, îndeosebi mulţi reprezentanţi ai ierarhiei în Biserica noastră, au fost trist influenţaţi de romanism, încât azi se socot ca mulţi Papi, ori ca un fel de Papă colectiv. E un păcat în Ortodoxie, şi acest păcat ispiteşte pe mulţi.

Biserica ortodoxă n'are autorităţi dogmatice externe.[1]

[1] Ba da, are o asemenea autoritate infailibilă în materie dogmatică. Însuşi Păr. Bulgakoff afirma (Ortodoxia; trad. rom., Sibiu, 1933, p. 69) că această autoritate este episcopatul. Iar „autoritatea episcopatului este, în fond, autoritatea Bisericii", care „fiind constituită în mod ierarhic... se exprimă prin gura episcopatului".

În aceeaşi lucrare, răspunzând la întrebarea: Cui aparţine în Biserică puterea de a proclama adevărul doctrinal? — Păr. Bulgakoff afirmă: „sinoadelor (episcopilor) le aparţine nu numai să opineze, ci şi să uzeze de puterea lor pentru a formula deciziuni obligatorii şi pentru a *proclama* definiţiunile dogmatice, cum dovedeşte, despre acest lucru, istoria sinoadelor ecumenice şi a anumitor sinoade locale" (p. 94—95). Iar „definiţiunile dogmatice episcopale trebue să fie primite" (p. 99).

Dogmele sunt susceptibile de desvoltare în ce priveşte formularea şi explicarea lor, nu însă în privinţa adevărului lor. Substanţa acestui adevăr e de origine dumnezeiască, e împărtăşită prin revelaţie şi deci Biserica n'are dreptul s'o desvolte, s'o sporească. Biserica nu poate adăoga nimic, dela ea, la revelaţia ce ni s'a dat desăvârşit prin Hristos. Biserica poate îmbogăţi formele în cari se îmbracă conţinutul acestei revelaţii, dar nu conţinutul însuşi. A admite că e posibil

Dar atunci, ce e cu Sinoadele ecumenice — sunt ele ultima autoritate? La aceasta trebue să răspundem „da" şi „nu". Istoria Sinoadelor ecumenice e bine cunoscută. Autoritatea lor e cu totul alta decât a unui Papă infailibil.

Fiecare nou Sinod ecumenic este origina unor noui dispute dogmatice.

Definiţiile actuale ale Sinoadelor ecumenice sunt recunoscute ca adevărate, ştim acum că e astfel, că Sf. Duh a lucrat printr'însele. Dar trebue să reamintim că problema falselor Sinoade ecumenice nu este atât de uşoară cum ni s'ar părea azi. Sinodul din Florenţa, de exemplu, n'a fost niciodată recunoscut ca un Sobor ecumenic.

Chiar un Sobor ecumenic nu este un organ extern de proclamare a adevărului Bisericii. Este cel mai bun loc de a găsi o opinie comună, dar nu-i un „Papă colectiv". In Biserică nu poate exista un atare organ extern.

Atunci cum sunt descoperite noile dogme în Biserică? E un lung proces. Luaţi de exemplu chestiunea *isihaştilor*. Două sinoade au luat o cale şi două alta. Toată discuţia a durat zece ani. Sf. Grigorie Palama fu excomunicat, anatemizat şi pus la închisoare doi ani, apoi Sinodul următor recunoscu învăţătura lui ca adevărată. La zece ani după moarte a fost canonizat de sfânt al Bisericii greceşti. Dacă Grigorie Palama ar fi fost ascultător celui de al doilea Sobor, şi-ar fi sfârşit viaţa eretic. Sunt multe momente în istoria Bisericii ca cel de faţă. Aceasta însemnează că în chestiunile de dogmă, autorităţile canonice îşi rezervă dreptul a impune măsuri cu caracter disciplinar, dar aceste măsuri nu ne împedecă a proclama ceeace credem noi că e adevăr.[1]

---

un progres al adevărului religios dincolo de Hristos, înseamnă a nega pe Hristos. Iar a cere libertate in alt sens decât a te ţine de revelaţiune, nu e gândire ortodoxă.

Păr. Bulgakoff, afectat desigur de condamnarea sofiologiei sale (vezi, referitor la această condamnare, revista *Raze de Lumină*, Bucureşti, 1936, p. 128—135) scrie unele ca acestea sub impresia acelei afecţiuni. In tot cazul, concepţia sa despre libertatea de gândire în Biserica ortodoxă nu ne obligă câtuşi de puţin s'o acceptăm fără rezerve. *Nota Red.*

[1] Nu, ci iţi vei da silinţa să pui de acord ceeace crezi tu că-i adevăr, cu dispoziţiile sinodale existente. „Fiecare trebue să tindă a stabili un acord cu Biserica, în experienţa lui subiectivă. Aceasta apără de raţionalismul uscător şi,

În sine, ideia de a nu avea o autoritate externă, care să decidă, este una dintre cele mai grele. Dar când zicem că noi credem în Biserică, implicăm şi credinţa noastră în Biserica văzută şi cea nevăzută şi în Sfântul Duh care mântueşte şi salvează Biserica Lui de eroare, dar cum, unde şi în ce fel hotărîrile devin sigure, nimeni nu poate spune şi numai convingerea noastră internă, a conştiinţei noastre, poate mărturisi. Negreşit conflictele tragice sunt inevitabile.

Sf. Atanasie a fost persecutat fiindcă a fost ortodox. Acelaş lucru s'a întâmplat şi cu Grigorie Palama. Suntem constrânşi a conchide deci, că în Biserica ortodoxă avem nevoe de o mare libertate de gândire, câtă vreme această libertate nu denaturează adevărul dogmatic al Bisericii.

Aş dori să mai adaug câteva cuvinte despre principiul corespunzător în Biserica anglicană. Acolo este ceeace se numeşte *„comprehension“* (concepţie). Acesta-i un lucru foarte confuz, foarte periculos şi greu. Negreşit nu mi-ar plăcea să conserv acest principiu în forma lui anglicană şi nu mă preocup a găsi în Biserica ortodoxă teologi cari să nege Sf. Treime, Sf. Euharistie ş. a. Dar principiul în sine e bun, întrucât reprezintă o măsură de toleranţă faţă de diferitele tendinţe ale gândirii dogmatice. Atare „comprehensiune“ există totdeauna în Biserică în diferite grade şi aceasta era îndeosebi adevărat în viaţa Bisericii din timpul Sinoadelor ecumenice. Vedem, de pildă, două şcoale de teologie, cea de Alexandria şi cea de Antiohia. Când reprezentanţii acestor şcoale se întâlniră, în sec. al treilea, se anatematizară reciproc, iar principiul de comprehensiune rămâne victorios, şi ambele şcoale se uniră în formula Sinodului (calcedonian) al patrulea.

Sunt mulţumit, în genere vorbind, că Biserica anglicană şi cea ortodoxă mărturisesc idea unei desvoltări şi libertăţi dogmatice. Dar este şi o deosebire istorică. Biserica noastră ortodoxă — şi aceasta e în deosebi adevărat pentru Biserica ortodoxă rusă — niciodată n'a fost deajuns de

---

fără ea, nu este cu putinţă apropierea de adevăr“ (Ortodoxia, p. 101). „Există o putere a episcopatului — cugetă Păr. Bulgakoff — al cărui scop este de a păzi curăţenia doctrinară; aceasta este incontestabil. Această putere este necesară Bisericii, ca un dig împotriva gândirii personale anarhice, destructive de unitate“ (op. cit. p. 70). *Nota Red.*

instruită pentru libertate, care rămâne cel mai mare privilegiu al naţiunii engleze. Principiul de libertate de gândire este aplicat, în Răsărit şi Apus, în mod foarte diferit.

Recent am citit cartea prof. *N. P. Williams, The Doctrine of the Fall and Original Sin*. Păcatul original ridică una din cele mai grele probleme de dogmatică.

Noi avem o dogmă definită despre păcatul original, dar nu avem o teologie a păcatului original. Obiceiul nostru de a explica păcatul original este un viţiu moştenit. Orice teolog încearcă a elabora explicarea lui dogmatică. Imi închipui că aţi putea fi surprinşi dacă ar exista membri ai Bisericii anglicane cari să-l acuze pe Profesorul Williams de erezie.

De aceea ne putem ajuta unul pe altul. Trebue să ne ajutăm reciproc a evalua şi a aprecia principiul de libertate în gândire, dar făcând aceasta, să rămânem credincioşi învăţăturii dogmatice a Bisericii. Nu-i uşor aceasta, dar e calea necesară de desvoltare dogmatică. Altfel, ori devenim libercugetători, ori nişte legalişti cari preferă ca gândirea dogmatică să piară complect.

Convingerea mea e că nu există tezaur spiritual mai important decât cel de teologie dogmatică. Intr'un sens acesta-i axiomatic şi revelat, dar în alt sens raţiunea rămâne liberă în această viaţă dogmatică şi e una din cele mai mari bucurii a simţi cum într'o inimă viaţa şi simţirea de dogmă creşte şi se desvoltă. Cred că dacă avem să luptăm pentru o libertate de gândire nu-i o luptă de *„liberalism"* ori una de mândrie personală, e o luptă pentru adevărul bisericesc (pentru adevăr în Biserică). In fine e o luptă pentru Hristos şi Biserica Lui.

Traducere de Protos. NICODEM IONIŢĂ

PREDICĂ
LA VINEREA SFINTELOR PATIMI

De Pr. MIHAIL NEAGU

„Hristos m'a iubit și s'a dat pe Sine pentru mine". *Gal. 2, 20.*

Iubiți credincioși,

Eu cred că n'ar fi atâta păcat în lume, dacă omul și-ar da seama mai bine de jertfa ce a adus-o pentru noi Fiul lui Dumnezeu.

Ne numim creștini și nu suntem. Ne amăgim pe noi înșine cu creștinismul nostru și mințim pe Dumnezeu cu viața pe care o trăim, pentrucă viața noastră, așa cum înțelegem să o trăim, nu-i viață creștinească.

Trăind nepăsători față de Dumnezeu și poruncile bisericii Sale, putem noi aștepta cu suflet liniștit praznicul luminat al Invierii Sale? Păcatul nostru este și mai mare dacă rămânem în această credință deșartă.

Fiul lui Dumnezeu s'a jertfit pentru noi din dragoste curată. Dragostea Lui este și mai mare, noi nevrednici fiind de această dragoste. El totuș s'a jertfit, pentruca *nimenea să nu spună că harul lui Dumnezeu zadarnic este*. Dumnezeu, în dragostea Sa nemărginită, a trecut peste nevrednicia noastră omenească și prin jertfa Lui, ne-a deschis ușile raiului.

Dintru început ne-a arătat Dumnezeu dragostea Sa. Desăvârșirea dragostei a venit prin Fiul. Cu dragostea Lui ne întâlnim la tot pasul. Căci, ce altceva este învățătura Domnului, decât revărsarea dragostei Lui. Și ce altceva este mai ales jertfa Lui, decât plinătatea dragostei Lui dumnezeești.

Domnul ne iubește când ne vorbește de „samarineanul milostiv", când ne spune pilda „fiului rătăcit", ori când ne vorbește de „păstorul cel bun". Iar când îl înviază pe Lazăr din morți plânge, „atât de mult l-a iubit", ne spune sfânta evanghelie.

Desăvârşirea dragostei o găsim pe muntele Golgota, când Fiul lui Dumnezeu lasă să curgă sângele Lui preacurat de pe cruce, pentru mântuirea noastră. „Ne-a iubit şi s'a dat pe Sine pentru noi". Ne-a iubit şi s'a jertfit pentru noi.

„Mântuitorul s'a jertfit pentru toată lumea, dar mai ales pentru mine nevrednicul şi ticălosul de om ce sunt", — trebue să spună fiecare creştin. Fiorul ticăloşiei noastre trebue să ne străbată. Să simţim la tot pasul nevrednicia noastră. Şi să nu credem că ne putem ascunde nevrednicia înaintea lui Dumnezeu.

Fiul lui Dumnezeu a fost răstignit de jidovi cu spatele spre Ierusalim, „ca nu cumva Domnul în chinurile Sale de pe cruce să blesteme oraşul", ziceau iudeii. Răstignit cu spatele spre Ierusalim, Domnul priveşte spre „apus" şi mă vede pe mine nevrednicul.

Mă vede de pe cruce. In chinurile Sale nu mă judecă aspru pentru fărădelegile mele. Căci păcatele mele apasă greu asupra Domnului. Durerea Lui, pentru păcatele mele, este mai mare decât durerile crucii. Şi dacă este aşa, mai pot eu trăi în nepăsare ca şi până acum?

Eu ştiu iarăşi, iubiţilor credincioşi, că noi oamenii n'am păcătui cât păcătuim, dacă nu ne-am amăgi pe noi că ne putem ascunde cu păcatele noastre dinaintea lui Dumnezeu, ca şi din faţa oamenilor. Au doar noi suntem mai buni decât omul Adam, căruia Dumnezeu i-a strigat: „Adame, Adame, unde eşti?... Nu te ascunzi tu pentru golăciunea ta, ci pentru păcatul tău!" Şi pe noi ne vede Dumnezeu întru „golăciunea faptelor noastre", şi atunci la ce să ne mai ascundem?

Hristos-Dumnezeu mă vede. Din faţa Lui nu mă pot ascunde şi atunci trebue să mă întorc la altă viaţă. Nu mai pot trăi cum am trăit până acum!

Dacă am fost nepăsător, nu mai pot fi!

Dacă am fost mândru, am păcătuit amar înaintea lui Dumnezeu!

Dacă am întârziat cu pocăinţa, acum n'o mai pot amâna!

Stând în faţa crucii Domnului, uit de toate câte sunt în lume. Nu mai văd decât pe Domnul, care pentru mine s'a răstignit şi pentru păcatele mele cari apasă asupra crucii Dom-

nului. Plâng la poala crucii, pentrucă n'am iubit pe Domnul care pentru mine a pătimit.

Cu patimile Domnului de pe cruce trebue să înceteze toate patimile sufletului meu. Trebue să înceteze încăpăţinarea tânărului care n'ascultă de sfatul tatălui şi lacrimile mamei. Trebue să înceteze cearta şi neînţelegerea dintre fraţi. Trebue să înceteze ura şi vrăşmăşia dintre vecini. Precum se topeşte ceara de faţa focului, aşa trebue să se topească toată neînţelegerea în faţa crucii lui Hristos!

Crucea Domnului este flacăra sfântă, care arde toată răutatea dintru noi. Hristos s'a consumat pe sine, murind pe cruce, pentru fărădelegile noastre. „Prin moartea Lui, noi am murit păcatului, ca împreună cu El să înviem la o nouă viaţă". „Deci să ne socotim pe noi a fi morţi păcatului şi vii lui Dumnezeu întru Isus Hristos, Domnul nostru"

Doamne Isuse Hristoase Dumnezeule, Tu te-ai jertfit pentru mine şi mi-ai deschis drumul vieţii veşnice, dar eu cu ce-Ţi datorez? Iată, de azi înainte mă voiu ruga mai mult decât până acum. Voiu ţinea posturile cu sfinţenie. Voiu cerceta biserica în fiecare Duminecă şi sărbătoare. Mă voiu mărturisi şi cumineca de mai multeori pe an, ca să mă fac vrednic de bunătatea Ta. Amin.

INDEMNURI DUHOVNICEŞTI

De Dr. IOSIF HRADIL
Profesor la Academia teologică „Andreiană"

SFÂNTA CUMINECĂTURĂ

Sfânta Cuminecătură este pentru oameni întreaga comoară a facerii de bine a lui Dumnezeu, ea este culmea iubirii dumnezeeşti faţă de noi, ea este cea de pe urmă aducere aminte care ne-a lăsat-o Isus Hristos, ea este cea mai mare minune a lui Isus Hristos. In sfânta Cuminecătură Isus Hristos este de faţă cu adevărat. Făgăduindu-ne acest mare aşezământ, a zis: „Pâinea pe care voiu da, trupul meu este, pe care-l voiu da pentru viaţa lumii".[1] Şi aşezând această taină mare, a zis: „Acesta este trupul meu;... acesta este sângele meu, al legii celei nouă, care pentru mulţi se varsă spre iertarea păcatelor".[2] Iar la apostolul Pavel cetim: „Păharul binecuvântării au nu este împărtăşirea sângelui lui Hristos? Pâinea care o frângem au nu este împărtăşirea trupului lui Hristos?"[3]

In acest ospăţ atât de scump, nu ni se dau nici ţapi, nici viţei, ca mai de mult sub lege, ci însuşi Isus Hristos, prietenul nostru cel mai iubitor. Precum celce pleacă departe, le lasă iubiţilor săi vre-o legătură a iubirii sale, astfel şi Isus Hristos în pâinea pe care a uat-o, ne-a lăsat taina iubirii sale, ca să ne aducem aminte de toate cele ce s'au făcut pentru noi, de trupul şi de sângele său, de crucea, de groapa şi de învierea sa, pentruca să nu-i fim nerescunoscători iubirii sale fierbinţi. Întru adevăr, iubind pe ai săi, „până în sfârşit i-a iubit pe ei".[4] Impărtăşeşte-te cât de des cu sfânta Cuminecătură spre curăţirea şi sfinţirea sufletului şi spre arvunirea vieţii şi a împărăţiei viitoare. „Care păstor paşte oile cu sângele său?" — zice sfântul Ioan Gură de Aur.

Leacul nemuririi ni-l dă doctorul cel dumnezeesc ca să nu murim, ci să trăim în veci. Cum să moară acela căruia Hristos îi

---

[1] Ioan VI—51.
[2] Matei XXVI—26—28.
[3] I Cor. X—16.
[4] Ioan XIII—1.

este mâncarea? Acest trup şi sânge, care nutreşte şi adapă sufletul nostru, nu lasă să-i piară frumseţea şi gingăşia lui. O, Hristos este pânea vieţii, El se face tuturor scutul şi arvuna vieţii celei veşnice. Să te împărtăşeşti cu aceasta taină cu ardoarea trebuincioasă. „Să se ispitească omul pe sine — scrie sfântul apostol Pavel — şi aşa din pâinea aceasta să mănânce şi din păharul acesta să bea".[1] Cine îndrăsneşte ca necurat fiind, să primească la sine pe Mielul cel nevinovat, pe Fiul Preacuratei Fecioare? Curăţeşte sufletul tău, pregăteşte-ţi mintea la primirea acestor taine.

„Fă-ţi sufletul tău din aur — zice sfântul Ioan Gură de Aur — deoarece Sfintele se dau Sfinţilor". Vino la aceste înfricoşate taine cu credinţă vie, cu nădejde tare şi cu ardoarea dragostei fierbinţi. Vino la acest ospăţ cu bucurie. Zacheu, grăbindu-se, s'a pogorât din dud şi a primit pe Isus în casa sa, bucurându-se. Să te apropii de această taină cu smerenie. Dacă Ioan Botezătorul, acela care este ridicat mai mare între cei născuţi din femeie, a mărturisit că nu este vrednic să deslege cureaua încălţămintelor lui Isus Hristos, dacă apostolul Petru i-a zis: *„Ieşi dela mine că om păcătos sunt Doamne"*,[2] deci cu cât mai smerit trebuie să rosteşti tu cuvintele şutaşului: Doamne Dumnezeul meu, nu sunt vrednic nici în stare ca să intri sub acoperemântul casei sufletului meu pentrucă ea este pustie şi s'a surpat toată şi n'ai în mine loc cuviincios ca să-ţi pleci capul; dar precum din înălţime pentru noi te-ai plecat, pleacă-te şi acum spre smerenia mea şi precum ai binevoit a te culca în peştera şi în ieslea necuvântătoarelor, aşa binevoieşte a intra şi în ieslea necuvântătorului meu suflet şi în întinatul meu trup.

Ia aminte să nu te apropii de aceasta sfântă masă şi nici să nu te împărtăşeşti nevrednic cu darurile cele dumnezeieşti. „Oricare — scrie Apostolul neamurilor — va mânca pâinea aceasta sau va bea păharul Domnului cu nevrednicie, vinovat va fi trupului şi sângelui Domnului".[3] Vinovat va fi căci şi-a omorât pe Domnul şi a vărsat sângele Lui. Ceice se împărtăşesc cu nevrednicie, răstignesc a doua oară loru-şi pe Fiul lui Dumnezeu şi-l batjocoresc. Precum s'au făcut vinovaţi ceice au răstignit trupul Fiului lui Dumnezeu, astfel se fac vinovaţi şi aceia care se împărtăşesc cu nevrednicie de aceste taine înfricoşate.

---

[1] I Cor. XI—28. [2] Luca, V - 8. [3] I Cor. XI—27.

ATITUDINI

UN CALENDAR UNIAT VENINOS

Cartea cea mai răspândită este calendarul. E aproape nelipsit din nici o casă. Oricare gospodar care ştie citi câteva cuvinte — chiar şi silabizând — sau care are un copilaş mai răsărit ce merge la şcoală, aduce dela târgul dinaintea sfintelor sărbători ale Crăciunului calendarul anului ce s'apropie. Calendarul însă nu este numai cartea cea mai răspândită, ci este cartea pe care-o deschide omul mai des, o răsfoieşte aproape în fiecare zi, citeşte în ea, se gândeşte adânc la cele citite şi vrând nevrând îşi însuşeşte din ea idei, simţăminte şi învăţături. De vrea să afle vre-o sărbătoare sau vre-un târg, ţăranul nostru întreabă calendarul. Ba mai mult, ţăranul nostru micile lui socoteli şi notiţe ce-i privesc gospodăria tot acolo şi le notează. Serile lungi şi plictisitoare de iarnă, tot calendarul le omoară. De aici însemnătatea cea mare a calendarului. Biserica, şcoala, statul şi orice societate care caută să direcţioneze spre bine gândirea şi viaţa oamenilor, dau acestei cărţi o deosebită importanţă.

In pragul anului trecut mi-au trecut prin mână multe calendare. In nici unul n'am aflat atâta patimă şi atâta ură faţă de tot ce e ortodox şi specific românesc ca în unul ce mi-a venit dela graniţa de vest a ţării: calendarul oficial al Episcopiei greco-catolice a Maramurăşului, întitulat „Calendarul bunului creştin“ tipărit la mănăstirea Bixad. Dela hotar, spun drept, mă aşteptam la altceva: la cuvinte puternice, apăsate şi simţite, de solidaritate naţională şi creştină, mai ales acum în actualele împrejurări. Dela instituţia ce se pretinde a ţine lumina adevărurilor lui Hristos în ţinutul românesc cel mai întunecat, mai sărac şi mai bătut de soartă în toate timpurile — Maramurăşul lui Dragoş Vodă — mă aşteptam la un cuvânt drept şi cinstit.

Când colo, iată ce scrie!

La pag. 7 „Pentru satana tot atâta e, oriunde te vei duce şi orice te vei face: ortodox, pocăit, evreu, turc, comunist“. Adică, după părerea lor, noi românii ortodocşi, cler şi popor în număr de 14 milioane suflete, suntem în rând cu comuniştii şi cu avantgarda lor, cu sectarii, având aceleaşi simţiri, lucrări şi idealuri cu ei. Nu se gândeşte vitregul şi vicleanul „unchiu“ ce iscăleşte acestea că ofenzează şi pălmuieşte o ţară întreagă şi biserica ei? Să se pună ortodoxia română alături de sectarul făţarnic, de evreul hrăpăreţ şi de comunistul ce dărâmă biserici şi ucide creştini?! Cea mai grea ofensă adusă bisericii noastre.

La această jignire roşeşte orice faţă de român adevărat. Roşeşte de revoltă cinstita faţă a Sfinţiţilor Ierarhi ortodocşi ai bisericii ardelene, cari prima oară în lume, sub formă de scrisoare pastorală, au

arătat marele pericol al comunismului pentru țară, societate și biserică. Roșește fața umiliților servitori ai altarelor, cari în cursul vremii și-au slujit neamul ca nimeni alții. Și se revoltă țăranul român iubitor de glie, de neam și lege, pentrucă e egalat cu cea mai mare primejdie a zilelor noastre care — cum zice autorul la pag. 37 a aceluiaș calendar, — „a declarat răsboiu bisericii, răsboiu credinții și răsboiu lui Dumnezeu însuși".

N'am aflat mai mari neadevăruri istorice ca'n acest calendar. In bucata „Taie popa limba" dela pag. 59 se scrie că am fost cândva catolici, al zecelea popor catolic, că patriarhul dela Constantinopol n'a voit să asculte de papa dela Roma; că Bulgarii ne-au despărțit de Roma și-au căutat să ne facă o apă și-un pământ cu ei. Bulgarii — zice autorul — n'au cruțat nimic pentru a ne răpi limba și credința strămoșească Au fost înlăturați episcopii și preoții românilor, așa că noi am rămas fără conducători sufletești de legea și credința noastră. Stăpânitorii au pus cu sila preoți bulgari. Românii însă nu voiau cu nici un preț să se lase de legea și credința lor latină. Asupritorii au luat măsuri... toți ceice vor fi prinși că citesc, scriu și se roagă în altă limbă decât cea bulgărească, să li se taie limba. Preoții erau călăii și nu părinții sufletești ai poporului. Mântuirea a venit tot dela Roma. A trimis preoți români, a scos limba slavonă din biserică și a înlocuit literile cirile cu cele latine.

Asemenea jicniri și neadevăruri ce batjocoresc trecutul nostru, sunt date de biserica unită drept hrană sufletească poporului pentru un an întreg.

Judece oricine!...

Pr. AXENTE TOMUȘ

CONTRA LITERATURII DESMĂȚATE

De-o vreme încoace, presa bună duce o campanie înverșunată contra literaturii pornografice, care a inundat piața cărții și a schilodit atâtea suflete, mai ales din rândurile tineretului. Proporțiile îngrijorătoare ale acestei primejdii, încep să fie recunoscute de toate instituțiile noastre de cultură și educație. Putem spune cu deplină mulțumire că astăzi, în această privință, am pășit dela vorbe la fapte. Dorita purificare e în plin marș. Căci în vreme ce Biserica — prin I. P. Sf. Patriarh Miron — distinge literatura bună, lovind indirect în murdăriile înșirate pe hârtie de niște scriitori dezaxați, dornici de scandal și de câștig oneros, Academia Română — prin glasul dlor Prof. N. Iorga și I. Al. Brătescu Voinești — a determinat justiția să ia de urechi pe câțiva criminali literari. Aplaudăm din inimă orice atitudine de felul acesta. Fiindcă-i o atitudine creștinească. Mântuitorul însuși a spus că cele ce ies din gură spurcă pe om (Mt. 15, 11). „Din gura voastră să nu iasă nici un cuvânt rău, ci numai care este bun spre clădire"... scria Sf. Apostol Pavel Efesenilor (4, 29) și nouă. Cine nu pricepe acest îndemn, păstreze-și proza grețoasă pentru sine — nu cumva să smintească pe cei neștiutori și neîntăriți.

GRIGORIE T. MARCU

MIŞCAREA LITERARĂ

I Lupaş, membru al Academiei Române: PROBLEME ŞCOLARE; Critici şi sugestii; Bucureşti, Cugetarea, 1936; 272 pag., Lei 60.

Incă o carte la activul publicistic al distinsului nostru academician şi profesor, care împinge totalul lucrărilor dsale ştiinţifice către impunătoarea cifră de două sute. Şi mai mult decât o carte. Căci ceeace tipăreşte profesorul Lupaş nu se măsoară cu cântarul, ci cu o unitate de măsură proprie, pe care mie-mi place s'o numesc sufletul mare al protopopului cărturar de pe vremuri, care ne povestea din temniţa de stat dela Seghedin, cu o definitivă documentare ştiinţifică dublată de-o sobră eleganţă în expresii, neîntrecuta viaţă a lui Şaguna. Deaceea, când dai de-o noutate ieşită din neostoita dsale putere de muncă, o deschizi cu o neclătinată încredere şi o devorezi cu pasiunea celui ce ştie că găseşte într'ânsa învăţătură şi instrucţie totodată. Intr'adevăr, toată opera istorică a Profesorului Lupaş — atâta cât o cunosc — poartă această notă de caldă distincţie. Te fură, te înfierbântă, nu-ţi dă numai date şubrede despre cele trecute vremi, ci-ţi trezeşte *viaţa* care s'a frământat în ele şi te constrânge să consimţi cu cele bune, să te fereşti de cele rele.

În cea mai proaspătă lucrare a dsale, nu mai face istorie. Aici se reculege pedagogul, omul de şcoală, aşa cum s'a rostit asupra problemelor de învăţământ din România rotundă: cu autoritate şi cu cumpăt. Invăţatul intervine numai acolo unde soluţiile propuse pentru rezolvarea cuminte a problemelor şcolare solicitau cuvântul cu apăs al experienţelor similare din trecut. In cursul lecturii cărţii acesteia, am observat că părechea de cuvinte *cultură* şi *morală* apare la tot pasul. Ele rezumă concepţia ce şi-o face autorul despre rostul şcoalei: aceasta trebue să pregătească oameni de caracter şi nu savanţi dobă de carte. Iată bunăoară celebrând în cuvinte entuziaste liceul „Andrei Şaguna" dela Braşov — 29 Iunie 1925 — ai cărui primi dascăli „deşi erau plătiţi cu lefuri foarte modeste, au înţeles să facă din chemarea lor o apostolie închinată cu totul ştiinţii şi virtuţii: *litteris et virtuti*" (p. 59). Sau discursul de respectabile dimensiuni rostit la Cameră, cu prilejul discuţiei legii învăţământului particular (4 Decemvrie 1925), în care citim pagini de drepte aprecieri la adresa şcolilor noastre confesionale din trecut, ale căror strădanii şi râvnă întru consolidarea simţămintelor naţionale la umbra Bisericii, le evocă şi le dă de pildă, la tot pasul, pentru legiuirile actuale în materie de învăţământ.

Dar Profesorul Lupaş mai e şi omul care face dsa însuşi ceeace cere dela alţii. Pledase cândva pentru despoliticianizarea comisiilor

de bacalaureat, cerând aplicarea sistemului de rotaţiune la numirea membrilor acestei comisii. Moravurile veacului au fost mai tari decât acest îndemn la omenie şi dreptate. În vara anului 1936, un singur profesor universitar şi-a însuşit acest postulat — pe care-l susţinea şi Asociaţia profesorilor secundari — demisionând dela preşidenţia comisiunii de bacalaureat dela Braşov, în favorul unui coleg al său care nu mai funcţionase ca preşedinte în trecut. Autorul acestui gest mărinimos — şi creştinesc — fusese tocmai dl Prof. Lupaş. Lucru pe care abia l-am aflat, căci dsa, dintr'un simţământ de modestie care-i de înţeles, l-a înghesuit într'o notă subliniară. Locul acestei menţiuni era undeva mai la iveală. Pentruca tineretul care-i citeşte cartea — şi care *mai crede încă în fapte* — să vadă că şi la noi sunt *oameni*.

Felicităm călduros pe cei ce-au stăruit pe lângă autor să-şi strângă în volum aceste rostiri opulente. Şi pe dl Prof. Lupaş deasemenea, că s'a lăsat înmuiat să le împlinească o dorinţă care nu era numai a lor.

GRIGORIE T. MARCU

Ioan Lăncrănjan, doctor în teologie şi licenţiat în filosofie, asistent la facultatea de teologie din Bucureşti: INCERCĂRI DE REABILITARE A GÂNDIRII CREŞTINE MEDIEVALE, Bucureşti, 1936; pag. 136.

Autorul acestui studiu de sinteză, rectifică eroarea de a se considera evul mediu de către unii cercetători drept o perioadă în care reflexiunea filosofică a fost complect sterilă, un fel de „ev al întunericului", o „epocă a barbariei" sau „o noapte de o mie de ani" cum i se mai zicea. Materialul şi-l grupează autorul în următoarele capitole:

I Începuturile reabilitării gândirii creştine medievale;
II Aspecte istorice cu privire la filosofia medievală;
III Aspecte culturale ale gândirii creştine medievale;
IV Gilson şi rolul evului mediu în evoluţia culturii.

Adevărurile mari cari se desprind din lucrare se pot rezuma la două: de-o parte, la admiterea unei controverse asupra filosofiei medievale care, în ultimele cinci decenii, a angajat în lumea apuseană îndeosebi, multe şi distinse personalităţi, prin cari toate calomniile cari s'au acumulat în jurul acestei epoci au fost înlăturate; pe de altă parte, că această epocă de gândire însemnează un progres real pentru evoluţia culturii umane.

Îndrumăm pe cetitorii noştri s'o ceară şi să şi-o facă obiect de lectură, căci e bine scrisă.

N.

I. Gr. Oprişan: LUMINIŞURI; Bucureşti, „Cugetarea", 1936; Lei 30.

Am citit această carte în vreme de încercare şi a fost pentru mine ca o solie cerească. Este cartea care oglindeşte un suflet pătruns de credinţă până în cele mai adânci fibre ale lui.

Nimic căutat în paginile ei; ne aflăm în fața unei lucrări care s'a revărsat dintr'o inimă încercată și adânc creștină.

Toate rândurile ei sunt pătrunse de o sfântă adiere a Duhului. Din această adiere de sus, celce o citește cu dragoste, simte unde tainice care înviorează și aduc mângâiere sufletului.

Deși numără numai 207 pagini mici, cartea aceasta este mult cuprinzătoare. Înfățișându-ne câteva din frământările vieții, autorul nu caută deșertăciuni literare, ci țintește la înălțarea sufletului.

Titlul „Luminișuri" este atât de sugestiv și redă în chip minunat ideea cuprinsului. Avem in această carte cu adevărat niște luminișuri cerești, locuri de popas și de meditație pentru suflet.

Aflăm acum că I. P. S. Sa Patriarhul Miron a împărtășit acestei lucrări binecuvântarea Sa. Cartea care într'adevăr este o binecuvântare pentru celce o citește, a fost cu drept cuvânt învrednicită de binecuvântare. G. S.

Prot. Vasile Stoicanea: RAMURI DIN EVANGHELIE (Popasuri duhovnicești nr. 12); Sibiu, Arhidiecezana, 1937; 75 pag. Lei 16.

Cuprinde crâmpee din gândurile pioase pe cari protopopul Branului, Păr. Stoicanea, le îmbie ades, învălite'n proză și versuri, prin foile Oștii Domnului, obștei credincioșilor noștri.

Pr. I. Alexandrescu: AVRAAM ÎN LUMINA EVANGHELIEI (Popasuri duhovnicești nr. 13); Sibiu, Arhidiecezana, 1937; 94 p. Lei 20.

O tâlcuire a vieții părintelui Avraam, făcută pe înțelesul tuturor, de-un harnic și priceput semănător al cuvântului dumnezeesc, cu scopul de a ușura limpezirea înțelesului tainei mântuirii din sf. Evanghelie — aceasta-i ultima noutate a „Popasurilor" sibiene.

Pr. Șt. Corpadea: CREDINȚĂ ȘI ȘTIINȚĂ (după A. Martinowich; Biblioteca protopopiatului ort. rom. „Zarand", nr. 1); Brad, 1937; 30 p. Lei 5.

Așadar protopopiatul Zarandului a trecut din stadiul meritoric al *formării* de bibliotecă, la cel al *editării* unei biblioteci. Care — ne lămurește Păr. Prot. Indrei în „prefață" — urmărește prin broșura de față — și desigur nu mai puțin prin cele cari o vor urma — „întărirea sentimentelor creștinești și patriotice a fiilor neamului românesc".

Iată un început care ne bucură sincer.

Cel ce-a ostenit cu alcătuirea acestei broșuri, e tânărul și entuziastul nostru prieten și colaborator, Păr. Ștefan Corpadea din Vața de jos.

CRONICĂ

PRIMUL CICLU DE CONFERINŢE RELIGIOASE AL „ASTREI". In iarna acasta, Asociaţiunea culturală „Astra", împreună cu Federaţia corpului didactic din Sibiu şi F. O. R.-ul sibian, a organizat, pentru prima dată, un ciclu de conferinţe religioase. Incercarea n'a dat greş. Afluenţa publicului sibian a fost mare. Ceeace dovedeşte că încercarea trebue să devină datină. La buna reuşită a acestor conferinţe a contribuit desigur, în primul rând, interesul arătat de P. C. Pr. *Dr. D. Stăniloae*, rectorul academiei teologice „Andreiane", căruia comitetul „Astrei" i-a încredinţat organizarea ciclului religios. La unele din aceste conferinţe am avut bucuria să vedem, alături de I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae* şi P. Sf. Arhiereu *Vasile Stan*, pe P. S. Lor Episcopii *Andrei Mager* al Aradului, *Nicolae Colan* al Clujului şi *Nicolae Popovici* al Orăzii.

Conferinţele au avut loc precum urmează: P. S. Episcop *Nicolae Colan:* Crâmpee din Evanghelia Domnului (28 Febr. a. c.); Pr. *Valeriu Iordăchescu*, profesor la Facultatea de teologie din Chişinău: Creştinismul şi comunismul (7 Martie a. c.); I. P. C. Arhim. *Iuliu Scriban*, profesor la Facultatea de teologie din Chişinău: Mărturisitorii lui Dumnezeu în ziua de azi (14 Martie a. c.); dl *I. N. Lungulescu*, prim-procuror la Curtea de Apel din Timişoara: Imperativele credinţei noastre (21 Martie a. c., în cadrul festivalului organizat pentru Dumineca Ortodoxiei de Societatea ortodoxă a femeilor române secţia Sibiu şi F. O. R.-ul sibian); dl *Ioan G. Savin*, profesor la Fucultatea de teologie din Chişinău: Creştinismul şi cugetarea modernă (28 Martie a. c.) şi Veterinar Colonel Dr. *Traian Macovescu:* Religie şi ştiinţă (4 Aprilie a. c.).

† EPISCOPUL Dr. IOAN STROIA. Când să încheiem fascicolul acesta, dangătul clopotelor Catedralei mitropolitane ne vestea trecerea la cele eterne a celui de-al treilea episcop al armatei. P. S. Episcop Ioan s'a născut la 20 Ian. 1865, în Cacova (Sibiu). Studiile secundare şi le-a terminat la liceul ortodox din Braşov. Cele teologice, la Institutul „Andreian" din Sibiu. Studiile de specialitate în Pedagogie şi le-a făcut la Iena — unde a luat doctoratul, în 1893 — Leipzig şi Budapesta. Intors în ţară, a ocupat, pe rând, posturile de funcţionar consistorial, profesor seminarial, protopop al Săliştei şi Sibiului şi asesor consistorial. In anul 1925, a fost chemat în fruntea clerului militar, unde a ostenit până la moarte.

Fie-i veşnică pomenirea.

† N. N. GLUBOKOWSKY. Adică o glorie a Ortodoxiei mai puţin. Căci acesta a fost eruditul profesor de studiul biblic al

Testamentului Nou dela Facultatea de teologie din Sofia (Bulgaria), care şi-a plinit, în Martie a. c., curgerea sa pământească.

Nicolae Nicanorovici Glubokowsky, născut la 6 Decemvrie 1863, era fiul unui preot ortodox rus. După strălucite studii teologice, a fost numit profesor la catedra de T. N. dela Academia teologică din Petrograd, unde a funcţionat până la isbucnirea revoluţiei ruseşti, când a trebuit să se refugieze. Dupăce a funcţionat câtva timp la Universităţile din Praga şi Belgrad, s'a aşezat la Sofia, unde a rămas până la moarte.

Profesorul Glubokowsky a desvoltat, cât a trăit, o activitate ştiinţifică uriaşe, pe tărâmul Istoriei bisericeşti şi al studiilor de Testamentul Nou (vezi *Revista Teologică*, 1926, p. 52—57 şi 1929, p. 252 şi urm.).

Dumnezeu să-i aşeze sufletul în corturile drepţilor.

CONFLICTUL PAPA-HITLER, datează mai demult. De când regimul naţional-socialist a smuls frânele Germaniei din mânile partidelor democratice, în frunte cu centrul catolic. Fapt care a anihilat complectamente influenţa catolicismului asupra treburilor dinlăuntru ale Germaniei. Acest conflict, a izbucnit acum cu o deosebită violenţă. Câteva zile dupăce Episcopul Romei a osândit încă odată comunismul — prin enciclica Divini Redemptoris — oficiosul Vaticanului „Osservatore Romano", a publicat o altă enciclică papală, adresată, cu data de 14 Martie a. c., episcopilor germani şi prin ei, întregei lumi catolice. Trei sunt principiile cari stau la temelia acestei enciclice. Devizei naţional-socialismului, după care numai ceeace foloseşte poporului este drept, enciclica îi opune datoria tuturor de a respecta contractele încheiate prin liberă învoială. Naţional-socialismul a semnat şi el un concordat cu Vaticanul, pe care nu-l mai respectă. „Concordatele" astea, numai pricină fac. Peste tot locul. In al doilea rând, enciclica papală condamnă energic orice program politic care falsifică credinţa cea dreaptă, vizând îndeosebi noua credinţă germană, care caută să se substitue creştinismului. Insfârşit, enciclica pomenită se ridică întru apărarea libertăţii omului; în cazul acesta, e vorba de libertatea de conştiinţă şi de dreptul germanilor catolici de a da copiilor lor o educaţie religioasă, sub aripa bisericii. Naţional-socialismul a monopolizat cu desăvârşire, pe seama sa, creşterea cetăţenilor de mâine ai celui de-al treilea Reich, în spiritul concepţiei sale de viaţă.

Presa germană s'a ridicat cu violenţă împotriva acestei enciclice. Iar ambasadorul Germaniei pe lângă Vatican, a remis o notă de răspuns la enciclica papală, în care se arată că actuala conducere a Reichului respinge încercarea Papei de a forma un front general împotriva ei, ca şi orice amestec în chestiunile de politică internă. Răspunsul german mai aminteşte Vaticanului că naţional-socialismul a împiedecat bolşevizarea Reichului şi implicit prăbuşirea Bisericii.

GR. T. M.

NOTE ŞI INFORMAŢII

IN ZIUA de 27 Martie a. c., s'a întrunit la Sibiu — sub preşidenţia I. P. Sf. Mitropolit Nicolae şi cu participarea celor patru P. Sf. Episcopi diecezani — reprezentanţa Fundaţiunii Gojdu, pentru a lua act de soluţionarea definitivă la care s'a ajuns în această chestiune, după tratative de ani de zile. Fundaţiunea va fi recuperată — nu fără oarecari sacrificii — şi redată destinaţiunii pe care i-a fixat-o întemeietorul ei — în cel mai scurt timp.

-o-

Sf. SINOD, în ultima sesiune, a adus, printre alte, următoarele hotărâri: Vârsta minimă a candidaţilor la hirotonie a fost fixată la 23 ani pentru diaconi şi 25 ani pentru preoţi (în arhiepiscopia Sibiului se pot hirotoni şi sub această etate); nu se vor mai face hirotoniri decât pentru posturi bugetate; candidaţii de preoţi cari se vor folosi de intervenţii politice la ocuparea parohiilor, vor fi sancţionaţi cu toată asprimea; s'a început examinarea regulamentului pentru numirea şi transferarea preoţilor; vor fi înfiinţate două mânăstiri, la Braşov şi Alba-Iulia; P. S. Arhiereu Veniamin Pocitan Ploeşteanul va gira mitropolia Basarabiei.

-o-

UN PROIECT de lege pentru desfiinţarea francmasoneriei a fost depus, din iniţiativă parlamentară, pe birourile Camerei. Sesiunea legislativă încheindu-se, chestiunea a rămas baltă. Guvernul o poate realiza pe calea unui decret-lege. S'o facă — pentru ţară.

-o-

O ŞTIRE scăpată ca prin minune din Rusia — acolo şi ştirile sunt „arestate" — vesteşte că substitutul de Patriarh ortodox rus Petru Zruticky a fost împuşcat, în Siberia, unde era exilat, pentru activitate contrară intereselor statului sovietic.

-o-

DUMINECĂ 11 Aprilie a. c., a fost sărbătorit la Bucureşti, cu o rară însufleţire, dl Prof. A. C. Cuza, din prilejul împlinirii alor opt decenii de neastâmpărată viaţă şi luptă naţionalistă. In numele Bisericii ortodoxe, I. P. Sf. Lor Patriarhul Miron, Mitropolitul Nicolae al Ardealului şi P. Sf. Vartolomeu al Râmnicului, au binecuvântat pe ilustrul patriarh al naţionalismului românesc.

-o-

„SERIA TEOLOGICĂ" trimite la propovăduire, zilele acestea, al doilea volum din meditaţiile lui A. Huonder: *La picioarele Mântuitorului*, în prelucrarea dlui prof. Dr. I. Moşoiu, directorul liceului ortodox „A. Şaguna" din Braşov. Discuţia cărţii urmează.